

התורה והמצוה

עלון בענייני מצוה הלכה מנהג ועיונים בעבודת ה'

פרשת ואתחנן-נחמו אב ה'תשפ"ה

עלון מס' 30

ציון 8: בעניין זה מוקלטת הערה או הרחבה בקו השיעורים: 0773541079. כמו"כ אשתדל בל"ג להקליט תגובות להערות הקוראים. שלוחה 1: מאמרי המשך והרחבה לדברים שבעלון, ותגובות להערות. שלוחה 8: ניתן להקליט הודעות (ההודעה עצמה לא תושמע בקו).

פרשת ואתחנן-נחמו חמשה עשר באב

וְאֶתְחַנֵּן אֶל-יְיָ... אֶעֱבְרָה-נָא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַיָּמָּיִם הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְכֵנּוּ: ... עָלָה | רֵאשׁ הַפְּסָקָה וְשָׂא עֵינֶיךָ יְיָ וְצַפְנָה וְתִמְנְנָה וּמִזְרְחָהּ וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי-לֹא תַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

אתמול (יום ה') זכיתי להשתתף בטיוח המיוחד של אגודת קדושת ציון בארה"ק. את הטיוח הנחה ידידנו הרב מאיר גולדמינץ שליט"א (אגב, כדאי לקרא את מאמרו שהובא בעלון החדשי במדור הרחב דבר). תוך כדי שאנו משקיפים על ההרים הגבוהים והנופים המרהיבים של ארה"ק, זכינו להנות מהסבריו המרתקים על מקומות בארץ הקדושה.

בין דבריו עמד על נקודה מעניינת ומרתקת אותה אנו מוצאים בפרשתנו:
משה רבנו מבקש כאן שני דברים:

- א. אעברה נא
- ב. ואראה

את הארץ.

כלומר: הוא מבקש לפחות לעבור בה, או לפחות לראותה.

הקב"ה אמר לו 'רב לך. אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה'. אך כן נענה לו על בקשתו השנייה. ... וְשָׂא עֵינֶיךָ יְיָ וְצַפְנָה וְתִמְנְנָה וּמִזְרְחָהּ וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ לבקשה זו כן נענה לו כִּי-לֹא תַעֲבֹר וכו' אך לבקשה הראשונה לא נענה לו.

עכ"פ, רואים מכאן כי גם בראיית הארץ הקדושה יש מעלה גדולה, לה נתאוה משה רבנו.

במאמר מענייני דיומא בעלון החדשי התייחסתי לכך שיש המנסים להסביר שכל מה שהובטחנו על ארץ הקדש, הכל רק עניינים רוחניים. יש מהם הטוענים כן גם על פירות הארץ וכו'. יש מהם המסבירים שכשיבא המשיח אז יהיה הכל הרבה יותר טוב, אך היום עדיין לא רואים כלום. איני מאמין שהללו באמת חושבים על מה שמוציאים מפיהם, אילו באמת חושבים כך, הרי שאין לך כפירה בטובתו של מקום גדולה מזו. הארץ מוציאה פירותיה כיום, וידועים דברי חז"ל בעניין.

לא מזמן שוחחתי עם אחד מהחוג הנזכר. בין הדברים הבאתי דוגמא מכך שהארץ מוציאה פירותיה כפי שלא היה כאן מאז גלות בית שני. אותו אחד אמר לי שהפירות ה"מצ'וקמקים" (כך כינה אותם) שלנו, רחוקים מאד ממה שמצינו בחז"ל בסוף כתובות ועוד. נו, מה יש לענות לאחד כזה? אמרתי לו שכדאי שיפסיק לקנות במכירה השכונתית בה הוא רגיל לקנות. אולי זו באמת עוד סיבה לקנות מטוב הארץ רק בחנויות המוכרות סחורה טובה ואיכותית. ולגופו של עניין: ודאי שיש מציאות של פירות טובים עוד יותר ממה שיש לנו היום, אך גם האיכות של הפירות שיש היום טובה מאד מאד. החקלאות בארה"ק מפותחת ומתפתחת ב"ה (אגב, גויים שהיו כאן היו מהם שניסו, אך הקב"ה לא נתן להם את מה שמצפה לעם ישראל כשישובו הנה. אך רבים מהגויים שישבו כאן -ומבני בניהם עדיין יושבים בינינו- הרעו והשחיתו את השדות והפרדסים בארה"ק), וזהו סימן לגאולה הקרובה בעז"ה במהרה בימינו.

* * *

מצות קריאת שמע

וְשָׁמַעְתֶּם לְבַרְיְךָ וְדַבַּרְתֶּם בָּם

בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּכֶם בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּכֶם וּבְקוּמְכֶם:

בעלונים הראשונים עמדתי על כך שכשלומודים חומש (ובפרט כשלומודים עם הילדים הצעירים יותר), צריך לקרא ולהבין את המקרא תוך כדי הקריאה (בדיוק כמו שקוראים בכל ספר אחר). דרשות חז"ל, פעמים רבות אינן פשט הכתוב, ולא שייך לקרא את המקרא "להבין" כפי דרשת חז"ל.

אחת הדוגמאות למכשולות היוצאים משיטות לימוד שונות, ניתן לראות אצל בחורים צעירים הלומדים גמרא מסכת ברכות, ומגיעים למחלוקת האם קריאת שמע דאורייתא או דרבנן.

ילד הלומד חומש באופן הראוי, ומבין מה הפשוט ושנתם לבניך ודברתם בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, יבין כראוי מה המחלוקת. אך ילד שלמד חומש באופנים אחרים הנפוצים כיום לצערנו, והסבירו לו ש'ובשכבך ובקומך- בלילה ובבקר צריך לקרא קריאת שמע', הרי שכשיגיע לסוגיה הזו, מיד יתמה: כיצד יתכן שקריאת שמע דרבנן?? הרי כתוב בפרוש 'ובשכבך ובקומך'??

* * *

בתחלת מסכת ברכות: תנא אקרא קאי דכתיב בשכבך ובקומך. והנה, בספר דברי קהלת (אין בידי פנאי לחפש כרגע את המקום המדויק, אך כנראה בחיבורו הפנימי משלי שלמה) העיר שמכאן הוא הוראה באצבע שמסדרי התלמוד לא דקדקו להביא את הפסוקים כצורתם ובשלמותם, כי הרי בפסוק כתוב ובשכבך ובקומך בוא"ו.

מדפיסים רבים בני זמננו רגילים בכל פעם שנתקלים בפסוק המובא שלא כצורתו, להדפיס כפי לשון הפסוק. יתכן שלפעמים מדבור באמת בטעות, אך פעמים רבות נמצא כן בכל (או ברוב) כתבי היד של התלמוד. היתכן כי באמת מדובר בטעות שהשתרבה ונשארה במשך מאות שנים?

לא אתעכב על עניין זה כאן. אך אציין כי הגרד"צ הופמן זצ"ל באחד מחיבוריו מבאר באריכות את העניין, ומוכיח שבכמה מקומות היה לחז"ל עניין להביא את הפסוק דווקא שלא כצורתו. אין בידי כעת את חיבורו בו מדבר על כך, אך בעז"ה אשתדל למצוא בקרוב, ולהביא מדבריו כאן.

חמשה עשר באב

לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים

במסגרת זו אביא מספר מילים ממאמרו של ידידי הרב אלחנן רפאלי שליט"א:

המשנה מספרת לנו על חג לא מוכר בימינו, איפה הוא מוזכר לראשונה? בספר שופטים הנה חג ה' בשילה. מימים ימימה חג השם? איפה הוא נכתב בתורה?

ועוד "מימים ימימה"? ממת?

בסוף ספר שופטים, אחרי אירוע עצוב ומביש מאוד שקרה בין שבט בנימין לכלל ישראל, מופיע לראשונה החג בו בנות ישראל יוצאות לחולל בכרמים וכל מי שמחפש את זיווגו נפנה לשם.

מסתבר שהחג הזה נולד עוד לפני תקופת השופטים, אולי מיד עם כניסתם לארץ: "מימים ימימה."

מי התקין אותו? בני ישראל עצמם! והיו להם כמה סיבות גם לקרוא לו "חג השם."

לדעתי, שלוש סיבות היו כבר קיימות לפני האירוע של "פילגש בגבעה"

א. יום שכלו בו מתי מדבר. נפתח דף חדש ביחסי ישראל-הקב"ה. דור החגבים איננו. במקומו בא דור שלא חווה עבודת מעולם

ויש לו אמונה וביטחון ביכולתו לכבוש את הארץ המובטחת. "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום."

ב. "הותרו שבטים לבוא זה בזה". יש נחת רוח לפני הקב"ה כאשר ישראל מאוחדים. עד כדי כך שכל הבנות לובשות דווקא

לבן וכל אחת יוצאת לחולל ולמצוא לה חתן כשהיא לבושה דווקא בשמלה של חברתה. מזכיר קצת את משלוח המנות של

פורים ואת האחדות שמתקנת את "עם מפוזר ומפורד."

ג. יום שפסקו מלכרות עצים למערכה" יש נחת רוח לפנינו כאשר ישראל מוסיפים עוד זמן ללימוד התורה.

על כל זה יש להוסיף את השמחה המתחוללת בשמים על כל זוג חדש שבונה בית נאמן בישראל.

סיבה נוספת באה לאחר אירוע "פילגש בגבעה"

ד. הותר שבט בנימין לבוא בקהל. אמנם בני בנימין חטאו חטא שיש בו קלון גדול. אבל לא ייתכן למחוק אבן אחת מאבני

החושן. אנחנו י"ב שבטים לא יותר, לא פחות. לכל אחד המיוחדות שלו אבל זו לא סיבה להתבדל ולהתרחק מבני השבט

השני[1].

ט"ו באב הוא חג שלא בא "מלמעלה". הוא צמח "מלמטה" וקיבל הסכמה מאת השם.

לומדי תנ"ך יודעים: ישנו עוד חג אחד בתנ"ך שהומצא בידי אדם ונזרק לפח האשפה של ההיסטוריה: ירבעם המלך ניסה למחוק את

חג הסוכות והתקין בממלכתו "חג אשר בדא מליבו" ביום ט"ו בחשוון. מסתבר שכבר בסמוך אחרי מותו של ירבעם נשכח החג המדומיין

הזה מתושבי ממלכת ישראל. ואין זכר ל"חג" הזה אחרי מות ירבעם.

אם הגעתם עד כאן, תסלחו לי על העקיצה הבאה:

בימינו, בחודש אייר ישנם שני חגים שהומצאו בידי אדם ... אחד מהם קרוב (לצער) לכיוון של ירבעם ואילו השני קרוב יותר לצד

של ט"ו באב. אבל תקוותנו חזקה שילמדו תועים בינה והכל יחזור אל חיק הקדושה.

להערות והארות בענייני העלון: יחזנת נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com.

ניתן לתרום (גם הנצחות לע"ג, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אשטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'

חדש!!! קו השיעורים התורה והמצוה השלמה והרחבה למאמרים המתפרסמים בעלון 0773541079. הקו יתעדכן אי"ה מדי יום ב' וה'

השלמות והערות לעלון התורה והמצוה: שלוחה 1-1. השלמות והערות לעלון החדשי: שלוחה 2-1. השארת תגובות לעלונים: שלוחה 8.

שיעורים וסיפורים לילדים (לגיל הרך): שלוחה 4.